

Studiekeuze in breder perspectief

Jaarbeeld Centrum Studiekeuze 2010

Redactie:

Anita Mooi

Marja Zuiderwijk

Miranda Loise

De foto op het voorblad is één van de foto's van Diederik Leutscher die de trainingsruimte bij Centrum Studiekeuze opsieren en studenten inspireren tijdens het proces van zelfonderzoek (dleutscher@hotmail.com)

Worden wie je bent

Liz Reinders studeerde in december 2010 af aan de bacheloropleiding Culturele Maatschappelijke Vorming aan Hogeschool Utrecht. Drie jaar daarvoor geleden was ze met deze opleiding begonnen, nadat ze besloten had met Diergeneeskunde aan de Universiteit Utrecht te stoppen. 'Dat was toen even een moeilijke tijd,' herinnert Liz zich. 'Ik was de weg kwijt en zocht hulp.'

Liz kwam terecht bij Centrum Studiekeuze dat in 2007 net de deuren opende. 'Ik heb heel veel aan de begeleiding bij Centrum Studiekeuze gehad,' vertelt Liz. 'Ik wist niet waar ik moest beginnen. Door te stoppen met Diergeneeskunde was ik een duidelijk toekomstperspectief kwijt geraakt en had geen idee meer wat ik in de toekomst zou gaan doen. Met de studiekeuzeadviseur kon ik weer doelgerichte stappen zetten. Wat voor beroepen zijn er allemaal? Waar ben ik goed in? Wat verwacht ik van werk? Ik kreeg steeds meer inzicht in mijzelf. Mijn motto was in die tijd een zin uit een song van Gavin DeGraw: I don't want to be anything other than me. En beetje bij beetje werd mij dat duidelijk wie dat kon zijn.'

Doen

In eerste instantie richtte Liz zich op opleidingen aan de universiteit. 'Maar er was niets dat mij daar aansprak. Ook viel het vele stampwerk mij tegen. Ik had al wel ontdekt dat ik graag iets wilde doen.' Op haar vrijwilligerswerk bij de Nationale Jeugdgraad wezen twee stagiaires haar op het bestaan van de opleiding CMV. Ze vonden die opleiding echt iets voor Liz.

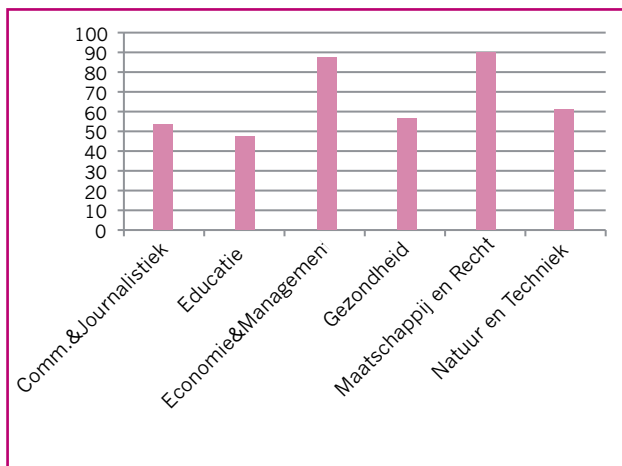
Opluchting

Liz Reinders bezocht de open avond, sprak uitvoerig met een docent en nam een besluit. 'Het voelde als een enorme opluchting toen ik voor CMV gekozen had. Het was mij weer duidelijk wat ik ging doen. Het duurde wel even voordat ik wist dat ik echt de goede keuze had gemaakt. Door mijn vwo-diploma stroomde ik in het tweede jaar in en had het de eerste tijd druk om alles in te halen. Maar op een gegeven moment startte ik met een projectgroep en zag allemaal mensen die op dezelfde manier in het leven stonden en die dezelfde dingen nastreefden als ik. Dat voelde als thuiskomen.'

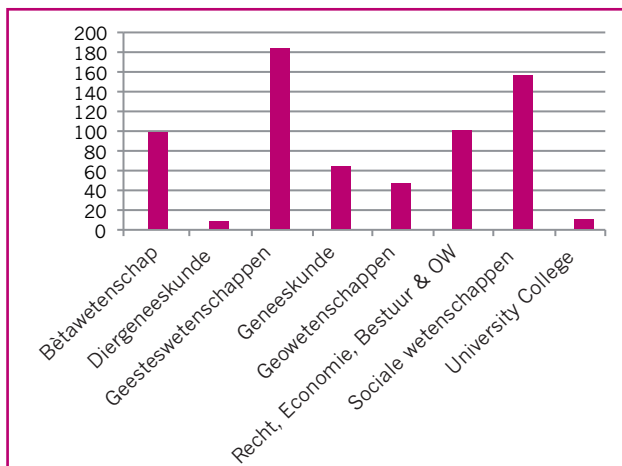
Begeleiding bij studiekeuze

Groei zet door

De groei in het aantal begeleide studenten bij Centrum Studiekeuze zet in het vierde jaar van haar bestaan gestaag door. In 2010 werd de planning voor het aantal begeleide studenten van Hogeschool Utrecht (HU) en Universiteit Utrecht (UU) ruim gehaald met in totaal 826 studenten die op een intakegesprek voor begeleiding bij Centrum Studiekeuze kwamen. Dit is ruim boven de doelstelling van 700 studenten die de oprichting van het centrum in 2007 is meegegeven. De verdeling van het aantal studenten over het jaar is vergelijkbaar met andere jaren, waarin de meeste begeleiding plaatsvindt in de maanden november tot en met april. Al sinds de opening van Centrum Studiekeuze worden er jaarlijks iets meer HU- dan UU-studenten begeleid. Dit jaar was 58% van het totaal aantal begeleide studenten afkomstig van de HU. In onderstaande twee tabellen is te zien van welke faculteiten van HU en UU de studenten kwamen.

Tabel 1: Begeleide studenten van faculteiten HU

Tabel 2: Begeleide studenten van faculteiten UU

Begeleiding in workshops en individueel

Van de ruim 800 studenten die een intakegesprek met een adviseur van Centrum Studiekeuze had, was 32% na het eerste gesprek voldoende geholpen en volgde 34% een workshop Studie- of Masterkeuze. Er zijn in 2010 totaal 42 workshops Studie- en Masterkeuze gegeven, waarvan het grootste deel de workshop Studiekeuze betrof.

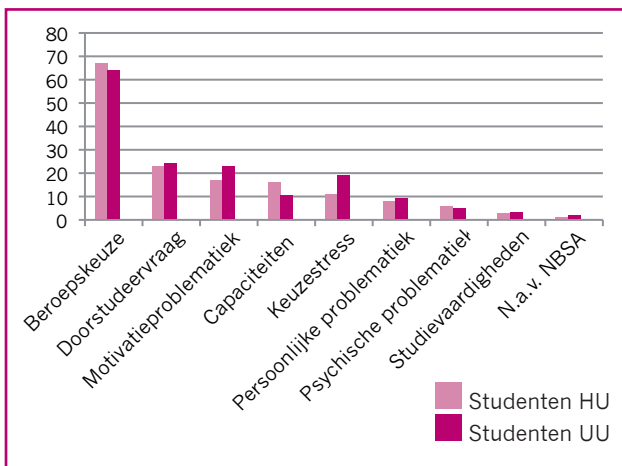
De overige 34% van de studenten werd individueel begeleid. Hiervoor wordt gekozen als de vraag meer complex is of als de student minder goed op zijn plek is in de workshop. In dit traject worden met de student een tot drie gesprekken worden gevoerd, met ondersteuning van de Icares beroepskeuzetest en een aantal gerichte studiekeuzeopdrachten.

In deze trajecten kan ook gekozen worden voor het inzetten van een testpakket van NOA. Dit bestaat onder meer uit een capaciteitentest, een persoonlijkheidstest en een motivatie- en leerstijlsvragenlijst. Er is ook een pre-masterassessment beschikbaar voor hbo-studenten die twijfelen of ze een universitaire masteropleiding aan kunnen. In 2010 is er ten opzichte van eerdere jaren een verdubbeling te zien in de vraag naar deze uitgebreide testtrajecten en werden de testen in een kwart van de individuele trajecten ingezet. De toename van de vraag is vooral te zien bij HU-studenten. Het zijn ook deze studenten die relatief vaker gebruik maken van de cognitieve capaciteitentest.

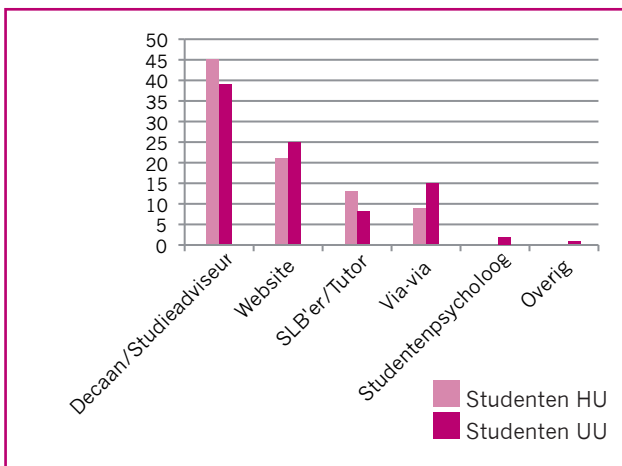
Onderwerpen en doorverwijzing

Tabel 3 geeft de onderwerpen aan waarvoor studenten bij het Centrum Studiekeuze aankloppen. Naast Beroepskeuze zijn Motivatieproblematiek en Keuzestress belangrijke onderwerpen. Opvallend is dat beide onderwerpen relatief vaker aan bod komen in gesprekken met UU studenten; Keuzestress zelfs dubbel zo vaak. Het beschikken over de juiste capaciteiten voor de opleiding komt juist weer vaker aan bod in gesprekken met HU-studenten.

Tabel 4 geeft een overzicht van de manieren waarop studenten doorverwezen zijn naar het Centrum Studiekeuze. Hieruit valt op te maken dat de persoonlijke doorverwijzing, met name door studentendecaan/studieadviseur maar ook door de SLB'er/tutor zowel voor de HU- als de UU-student de meest voorkomende manier is. De bekendheid van het Centrum Studiekeuze bij deze intermediairs is dan ook belangrijk.

Tabel 3: Gespreksonderwerpen (in procenten)

Tabel 4: Doorverwijzing (in procenten)

Begeleiding op locatie

Naast de begeleiding van studenten bij Centrum Studiekeuze, begaven de studiekeuzeadviseurs zich ook buiten de deur. Binnen opleidingen kregen studenten specifieke begeleiding aangeboden. Zo volgden derdejaars studenten van de opleiding Facility Management aan de HU in Amersfoort een presentatie over masterkeuze na het hbo.

Voor University College en Roosevelt Academy gaf Centrum Studiekeuze voorlichting over loopbaan- en masterkeuze door middel van een interactieve workshop. Ook bij bacheloropleiding Algemene Sociale Wetenschappen werd tijdens een informatie-event aandacht besteed aan arbeidsmarkt- en masteroriëntatie.

In deze voorlichtingsbijeenkomsten krijgen studenten inzicht in het keuzeproces en doen zij oefeningen die de eigen kwaliteiten en interessegebieden in kaart brengen. Vervolgens wordt gekeken naar criteria voor een studiepad.

Tevredenheid

Aan iedereen die begeleid wordt bij Centrum Studiekeuze wordt direct erna terugkoppeling gevraagd over de ervaringen door middel van een evaluatieformulier. De respons en de uitkomsten waren net als andere jaren zeer positief:

- 39% van de evaluaties kwamen ingevuld retour
- 95% geeft aan tevreden tot zeer tevreden te zijn
- 71% geeft aan dat de begeleiding effectief tot zeer effectief was.

In deze cijfers is de klanttevredenheid en effectiviteit op korte termijn gemeten. In het strategisch plan 2011-2013 is de doelstelling opgenomen om een effectiviteitsonderzoek uit te voeren om de tevredenheid op langere termijn te meten en de effecten van de studiekeuzebegeleiding in kaart te brengen.

Begeleiding aan scholieren en externe studenten

Bij oprichting van Centrum Studiekeuze is er naast de doelstelling voor het begeleiden van studenten ook een pilot voor het begeleiden van 200 scholieren opgenomen. Dit cijfer is altijd als richtlijn aangehouden.

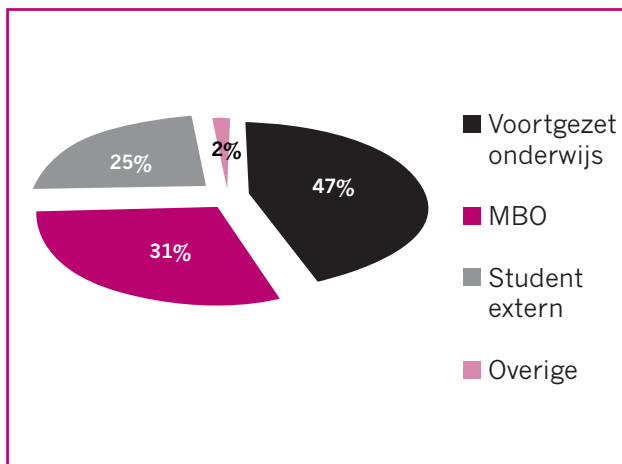
De afgelopen jaren is er waardevolle ervaring opgedaan met de begeleiding van deze doelgroep. Deze specifieke expertise geeft inzicht in de student voor de poort, wat waardevol kan zijn voor de instellingen. Deze expertise willen we dan ook graag op peil houden. Daarnaast wordt met de begeleiding van scholieren een deel van de kosten van Centrum Studiekeuze terugverdiend, omdat voor de begeleiding een relatief grote (maar ten opzichte van de markt kleine) vergoeding wordt gevraagd. Toch is er in het nieuwe strategisch plan expliciet voor gekozen om de focus nog meer te leggen bij de eigen studenten om de dienstverlening te versterken. Vooruitlopend op dit nieuwe strategisch plan voor de komende jaren is er afgelopen jaar minder aandacht besteed aan het werven van de doelgroep scholieren.

In 2010 zijn 134 scholieren en studenten van buiten de instellingen begeleid, minder dan in 2008 en 2009 waarin de pilotdoelstelling dichterbij werd. Tabel 5 geeft de herkomst van deze groep weer. Scholieren en externe studenten worden zowel individueel als in workshops begeleid, de verdeling hierover was in 2010 precies gelijk. Tot de eerste helft van het jaar waren er speciale workshops Studiekeuze voor scholieren.

Halverwege het jaar is er voor gekozen scholieren en externe studenten te plaatsen in de workshops voor de eigen studenten, omdat het leereffect voor scholieren groter is. De studenten in de workshop vervullen een voorbeeldfunctie waaraan de scholieren zich kunnen spiegelen.

In het verlengde van de begeleiding van scholieren is in het najaar op verzoek van een decaan van het Anna van Rijncollege in Nieuwegein als pilot een interactieve workshop voor ouders van leerlingen in 4/5 havo en 5/6 vwo gegeven. Door het contact met ouders vergroten wij de kennis over de doelgroep en stellen we meer scholieren in staat de weg naar Centrum Studiekeuze te vinden, die vaak op aanraden van ouders contact met ons zoeken.

Deze ouderworkshop trok 100 belangstellenden en leverde veel positieve reacties op. Ouders kregen onder meer gesprekstechnieken aangereikt om hun kind met de studiekeuze te begeleiden. Het uitwisselen van ervaringen leverde veel herkenning op. Een reactie: 'Het was fijn om van andere ouders te horen hoe zij met de studiekeuze van hun zoon of dochter omgaan. Door de workshop ben ik structuur gaan zien in het keuzeproces en ben ik bewuster geworden van wat helpt bij studiekeuze.'

Tabel 5: Herkomst externen

Studiekeuzebegeleiding op voorlichtingsevenementen

Studenten buigen zich tijdens het DUB-event over het inspiratiespel

In totaal zijn in 2010 op de open dagen 1025 scholieren begeleid bij hun studiekeuze door middel van speedcoaching (korte gesprekken van 10-15 min) of studiekeuzeworkshops. Dit is meer dan in eerdere jaren.

Dit verschil wordt veroorzaakt door het aantal deelnemers aan het DUB-event van de HU waaraan we dit jaar een veel grotere bijdrage leverden dan andere jaren. En door de opkomst bij de workshops tijdens de bachelordagen van de UU: Dit jaar is er bij wijze van pilot voor gekozen om in deze voorlichtingsrondes alleen nog workshops Studiekeuze en geen speedcoaching aan te bieden. Zo kunnen er meer scholieren gebruik van maken. Bovendien vraagt dit minder capaciteit van Centrum Studiekeuze. De belangstelling voor de workshops is bij opgave voor de bachelordagen groot. Bij de overige evenementen wordt alleen met speedcoaching gewerkt. Hierover zijn scholieren tevreden door de persoonlijke aandacht die aan hun verhaal wordt gegeven.

Dubben

In 2010 leverde Centrum Studiekeuze een grote bijdrage aan de invulling van het programma van het DUB-event. Uit evaluatie van de voorafgaande jaren bleek dat scholieren wat meer bij de hand genomen wilden worden tijdens het evenement, waarbij gekozen kon worden uit diverse workshops. In samenspraak met het projectteam van het DUB-event is in 2010 besloten om te beginnen met een introductie die door alle scholieren werd gevolgd. Hierin kwamen de fasen van kiezen, keuzestijlen en valkuilen aan de orde. Daarna konden de scholieren kiezen uit een thema dat bestond uit twee workshops. Eén workshop was meer gericht op de theorie, de andere workshop bestond uit een creatieve benadering van het onderwerp.

Een breder perspectief op studiekeuze

Deelnemers in gesprek bij de training Keuzebegeleiding

Twee keer per jaar biedt Centrum Studiekeuze de professionaliserings-training Keuzebegeleiding aan. De training wordt gevolgd door studentenbegeleiders van Hogeschool Utrecht en Universiteit Utrecht. Kim Goossens, studieadviseur bij de faculteit Rechtsgeleerdheid van de UU, deed in de herfst van 2010 aan de training mee. 'Ik wilde wel eens weten of ik met mijn begeleiding op de goede weg zat.'

In de professionaliseringstraining wordt ingegaan op theorieën over keuzevorming. 'Je krijgt veel nuttige informatie te horen,' vertelt Kim. 'Alles rond keuzes maken komt in een breder perspectief te staan. Zo vond ik het interessant om te horen dat er ook een biologisch aspect meespeelt. Door de hersenen die in de adolescentie nog volop in ontwikkeling zijn, is het voor studenten soms moeilijk alles op een rijtje te hebben en de gevolgen van hun keuzes goed te overzien.'

Meerwaarde

In de training Keuzebegeleiding is ook aandacht voor de manier waarop je een gesprek over studiekeuze kunt voeren. Had dat onderdeel nog meerwaarde voor Kim Goossens die inmiddels vijf jaar werkzaam is als studieadviseur? 'Ja, dat was zeker de moeite waard. Door de training kwam ik er achter dat dat wel goed zit. Maar door een duidelijk overzicht op het keuzeproses, kan ik de student nu beter inzichtelijk maken wat

er bij hem of haar speelt. Daarnaast was de interactie tussen collega's een meerwaarde van de training. Het is leerzaam om te horen wat anderen in de praktijk tegenkomen en hoe ze het aanpakken.'

Intuïtie

In 2011 geeft Centrum Studiekeuze een vervolg op de professionaliseringstraining. Daarin komen verschillende methodes om studenten met hun studiekeuze te begeleiden aan de orde.

Kim Goossens vindt het een goed initiatief. 'Ik zou graag meer willen weten over het belang van intuïtie bij het maken van keuzes. Keuzes die je op je gevoel maakt, hoeven geen ondoordachte keuzes te zijn. Integendeel, intuïtie kan een goede leidraad zijn.'

Centrum Studiekeuze en professionalisering

Centrum Studiekeuze heeft de doelstelling om de verworven kennis over studiekeuze over te dragen aan studentenbegeleiders en daarmee een bijdrage te leveren aan het terugdringen van de uitval van studenten. Daarom heeft CS sinds haar oprichting ook professionaliseringstrainingen ontwikkeld en gegeven. Hierbij een overzicht van de trainingen die in 2010 zijn verzorgd:

- Twee keer per jaar is er de professionaliserings-training Keuzebegeleiding, bedoeld voor studie-loopbaanbegeleiders, tutoren en beginnende studentendecanen en studieadviseurs (zie pagina 6 voor een interview met een deelnemer).
- Op verzoek van Roosevelt Academy werd een een-daagse training aan tutoren gegeven. Bij het internationale gezelschap leefden veel vragen over het begeleiden van studenten bij keuzes en culturele verschillen. Zowel op theoretisch als praktisch niveau is aandacht besteed aan deze onderwerpen. Daarnaast is er geoefend met diverse aspecten van gespreksvoering, zoals het stellen van activerende vragen. Hierdoor bleek het gemakkelijker om verantwoordelijkheden bij de student te leggen in plaats van zelf op zoek te gaan naar oplossingen van problemen. De dag werd goed gewaardeerd, vooral vanwege de mogelijkheid tot onderlinge uitwisseling van ervaringen.
- Op de conferentie 'Help beter kiezen anno 2010' die in het voorjaar door Studiekeuze123 werd georganiseerd, gaf Centrum Studiekeuze een workshop over keuzebegeleiding waarvoor grote belangstelling was. In een uur werden de deelnemers op interactieve wijze getraind in het stimuleren van zelfsturing, activerend vragen stellen en werken met drijfveren. De deelnemers toonden zich enthousiast, mede door het uitwisselen van ervaringen. Meer dan tweederde kwalificeerde de workshop in de evaluatie als 'uitstekend'.
- Een langere training over keuzebegeleiding werd in het najaar gegeven voor de Landelijke Vereniging van Studieadviseurs (LVSA). Deze training bestond uit twee dagen waarin tijd was om verschillende gesprekstechnieken en begeleidingsmethodieken te oefenen.
- Studentmentoren van de bacheloropleiding Sociologie werden in het kader van het SURF project Studiekeuzegesprekken getraind in gespreksvaardigheden en meer bewust gemaakt van de onderliggende thematiek bij het kiezen van een studie.
- Mentoren van Giving Back kregen een training om scholieren te begeleiden bij hun keuzeprocessen. De mentoren van Giving Back zijn afkomstig uit de beroepspraktijk en geven talentvolle scholieren die door hun achtergrond minder kans hebben op een succesvolle carrière een extra steun in de rug. Uit de vragen van mentoren bleek dat het niet eenvoudig is om scholieren met de studiekeuze te begeleiden. In de training werden inzichten over keuzes maken, gesprekstechnieken en ervaringen uit de dagelijkse praktijk van de adviseurs van Centrum Studiekeuze aangereikt. De mentoren waren zo enthousiast dat er gevraagd is om een vervolg op deze trainingsavond.

Nieuwe koers vastgelegd in Strategisch Plan 2011-2013

Eind 2010 verscheen het Strategisch Plan 2011-2013 waarin Centrum Studiekeuze de koers voor de komende twee jaar vastlegt. 'Centrum Studiekeuze bestaat nu 4 jaar. Al die jaren is gewerkt vanuit de doelstellingen die waren vastgelegd in het projectplan dat in 2006 tot stand is gekomen,' vertelt coördinator Marja Zuiderwijk. 'In de loop van de jaren zijn er echter nieuwe strategische plannen door HU en UU geschreven. Het was dan ook tijd voor herijking van de eerdere doelstellingen.'

'Ik raak heel geïnspireerd door de vele mogelijkheden die we als Centrum Studiekeuze hebben om aan te haken bij de strategische doelen van HU en UU. De beide instellingen willen het studiesucces verhogen en we zien dat we daar zeker iets aan toe te voegen hebben. Daarom leggen we de focus op de uitbreiding van de dienstverlening naar de eigen studenten en zoeken we meer samenwerking binnen de faculteiten.'

Motivatie

De hernieuwde focus uit zich in de wens tot het breder inzetten van de keuzebegeleiding aan studenten. Bijvoorbeeld binnen een opleiding studenten meer bewust te laten worden van hun drijfveren en ontwikkelingswensen en hoe ze gebruik kunnen maken van de keuzemogelijkheden binnen de opleiding zelf. Ook het trainen van studentenbegeleiders in het keuzeproces van de studenten valt hieronder.

Trots

'Ik ben heel trots op wat wij bieden,' zegt Marja Zuiderwijk enthousiast. 'Ons werk sluit goed aan bij onderzoek naar keuzebegeleiding. Daaruit blijkt dat de procesgerichte aanpak die wij hanteren goed werkt voor jong volwassenen. Het gaat om bewustwording en het vinden van antwoorden op vragen als 'wie ben je?', 'waar ben je goed in?' en 'wat wil je?'. Door de dialoog raakt de student meer betrokken bij zijn studieloopbaan en daardoor gemotiveerd om na te denken over de vraag 'wat ga ik ermee doen?'.

Zichtbaar

Over het antwoord op de vraag hoe Marja het liefst ziet dat het strategisch plan in 2013 heeft uitgewerkt hoeft ze niet lang na te denken: 'Centrum Studiekeuze is dan heel zichtbaar in de beide onderwijsinstellingen. Niet alleen voor de bachelorstudenten die twijfelen of ze de juiste studie hebben gekozen, maar ook voor studenten die moeite hebben om een studiep pad of masteropleiding te kiezen. En studentenbegeleiders en beleidsmedewerkers weten Centrum Studiekeuze

*Marja Zuiderwijk,
coördinator Centrum Studiekeuze*

gemakkelijk te vinden als ze behoefte aan expertise hebben op het gebied van keuzebegeleiding.'

De belangrijkste punten van het strategisch plan:

- Focus op eigen studenten HU en UU: eerste- en tweedejaars, masterkiezers en doorstudeerders
- Zichtbaarheid bij de opleidingen vergroten; meer samenwerking met de opleidingen zoeken
- Uitbouwen van de functie als expertisecentrum op het gebied van studiekeuze ter ondersteuning van UU en HU bij het voorkomen van studie-uitval

(zie ook: www.centrumstudiekeuze.nl/overhetcentrum)

Centrum Studiekeuze is een samenwerkingsverband van Universiteit Utrecht en Hogeschool Utrecht

Universiteit Utrecht

